

La por de Hollywood. Ressenya de *Burton per Burton*

Joan Bover

Ha sortit al mercat la traducció catalana de la darrera edició de *Burton on Burton*, el llibre de Mark Salisbury sobre Tim Burton, que ha conegut ja quatre edicions en anglès, cadascuna ampliant l'anterior a mesura que l'obra del director augmentava. És de celebrar que l'editorial Angle (Barcelona) s'hagi interessat a traduir al català una obra de tema cinematogràfic —cosa que dissortadament no abunda— i que ho hagi fet en un registre molt adient, tan allunyat de l'encarcament com dels castellanismes, gentilesa de Francesc Rovira.

Mark Salisbury, l'autor, va esser redactor de la revista anglesa *Empire* i actualment és corresponent a Londres de l'edició nord-americana de la revista *Premiere*. Ha estructurat el llibre en forma de pseudoentrevistes; això és: cada capítol, centrat en una pel·lícula per ordre cronològic, duu inserida la informació de Salisbury entre els comentaris de Burton, de manera que *sembla* un diàleg, però realment no ho és, o almanco no ho és en la seva totalitat. En alguns casos, realment hi ha un intercanvi de parers o una voluntat inquisitiva per part del periodista, però en la majoria es tracta de dues veus que s'entrellacen: la de Salisbury, més aviat (però no exclusivament) analítica i descriptiva i la de Burton, molt més subjectiva i emocional.

D'aquesta manera obtenim un panorama força complet d'un director tan inclassificable que ha donat origen al seu propi adjectiu: *burtonesc*. El cineasta ens parla de totes les vegades que ha rebutjat les pantalles croma en benefici de la construcció de decorats, de les seves relacions amb alguns actors (singularment Johnny Depp, Danny de Vito o Helena Bonham-Carter), de les seves contribucions als guions (sovint escrits per altres) que han acabat generant l'adjectiu abans esmentat, de la seva admiració per directors com Fellini, Polanski o Bava, per novel·listes com Roald Dahl o per músics com Stephen Sondheim.

Tal volta, un dels aspectes més interessants és la manera com va establint relacions amb altres pel·lícules seves anteriors... i amb ell mateix. Per exemple, Burton troba un lligam entre els personatges de Catwoman (*El retorn de Batman*), Sally (*Malsón abans de Nadal*) i Ed Wood en el sentit que tots han estat destrossats a qualque moment (o a més d'un moment, en el cas de Wood) i necessiten recompondre's, apedaçar-se per sobreviure, tant en sentit figurat com literal. La mateixa Catwoman i Batman, a més a més, donen peu a sucoses reflexions sobre el fet d'amagar-se ("ocultar-se té una part que t'ajuda a ser més obert, perquè ets sent més lliure") i que enllacen amb la personalíssima visió que té Burton sobre algunes dicotomies, com ara normal/anormal (no us perdeu els capítols en què descriu com veia ell l'univers Disney quan hi feia feina), llum/fosc, etc.

Llegint el llibre podem aprofundir més en la dissecció d'uns films que no han estat mai gaire críptics, però que se'ns dubte tenen més rerefons del que sembla a primera vista. Burton admet que li agrada "un cert grau de simbolisme, d'interpretació i d'abstracció" i que s'estima més "connectar amb les coses a través de l'inconscient que no pas intel·lectualitzar-les". Per tot plegat, no estranya que Burton hagi de lluitar, amb cada nou projecte, per mantenir-se dins els grans estudis, ja que la seva personalitat no hi encaixa: ell sempre veu les coses d'una manera diferent a la de la majoria de la gent i això no s'accepta mai a gairebé cap àmbit: ni polític, ni econòmic, ni social, ni tan sols artístic. I molt manco a Hollywood. Des del meu punt de vista, l'encerta de ple quan diu que "la principal motivació de Hollywood és la por. La majoria de decisions es prenen per por".

Finalment, volem destacar que el llibre conté nombroses fotografies en blanc i negre que, per cert, estan prou mal reproduïdes. És l'únic emperò que podríem posar a l'edició. Per compensar, trobarem un material gràfic encara més interessant: multitud d'esbossos per a personatges, decorats, vestuari o disseny visual d'anuncis que tenen l'inconfusible segell Burton i ajuden a entendre el procés creatiu de cada obra. El llibre es completa amb dos pròlegs de l'actor Johnny Depp sense gaire interès, una introducció a la tercera edició —¿no n'hi ha per a la quarta?—, una filmografia exhaustiva, una bibliografia succinta i un índex onomàstic completíssim. Esperem que tant l'editorial Angle com d'altres s'animin a publicar més textos cinematogràfics en la nostra llengua. ■

